

SUPPLEMENT

In honor of **פרשת פרה**, here are two thoughts from the **מהרל מפראג**. In the first, he presents his view on the order of the **ארבע פרשיות**. In the second, he uses a **מדרש** concerning **פרה אדומה** to present a lesson on the importance of citing the source when repeating a Torah thought.

אור חדש עמוד קמא-ולפיכך שקלי המן הם לקנות ישראל לרשותו מן אחשוורוש להוציא מתחת רשותו שלא יהיו בעולם. ואם לא היו שקלי ישראל שבהם נכנסים ישראל אל השם יתברך לגמרי כאשר הם נותנים שקלים אליו כמו שאמרנו, הם ושלום היה המן יכול לישראל וע"י השקלים ישראל הם אל הש"י. וכמ"ש למעלה אצל והקרוב אליו וגו'. לכך אחר שנתנו ישראל שקליהם להש"י אז הם ראויים לכרות עמלק אשר מתנגד לה'. ולכך פרשת שקלים ואחריו פרשת זכור כי ע"י פרשת שקלים שנותנים ישראל למזבח הם אל הש"י. וע"י זה יש להם כח על אשר הוא מתנגד להם לאבדם הוא עמלק. ואח"כ פרשת פרה כי ב' מצות; האחד היא תמחה זכר עמלק ופרשת פרה, להסיר שני המתנגדים לישראל; הא' מצד הגוף הב' המתנגד מצד הנפש כי עמלק מתנגד לישראל לכלותם ולאבדם מן העולם הזה בגופם כמ"ש בפ' בשלח (שמות יז, ח) וכן זרעו שהוא המן היה רוצה לכלותם מצד גופן וכאשר כבר הקדימו השקלים מה שישראל הם אל הש"י היו מושלים על מתנגד לה' מצד הגוף למחות שמו ולבער אותם מן העולם. ופרשת פרה הוא טהרת הנפש כי כאשר הטומאה עליו אז יש חציצה בין הש"י ובין האדם כי אשר הוא טמא לא יקרב למחנה שכינה. וכמו שיסור הש"י לעתיד כח עמלק כדכתיב (עובדיה כא) ועלו מושיעים וגו' ואז לא יהיה לישראל מתנגד מבטל שלימותן. כי כל זמן שזרע עשיו קיים יש חציצה בין הש"י ובין ישראל. וכך אמרו במדרש (תנחומא) (ב) תצא, (יח) ולא יכנף עוד מורך עד מורך (ישעיה ל, כ) כל זמן שזרע עשיו בעולם יש חציצה בין ישראל לאביהם שבשמים וכשיבטל זרע עשיו מן העולם נאמר ולא יכנף עוד מורך שלא יהיה כנף על פני הש"י, ואין להאריך כאן. וכך כל זמן שרוח הטומאה בעולם יש כאן חציצה בין ישראל ובין אביהם שבשמים עד שהש"י יהיה מעביר רוח הטומאה מן העולם וכדכתיב (יחזקאל לו, כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתי אתכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, וכתיב (זכריה יג, ב) ואת רוח הטומאה אעביר. ולכך אחר פרשת שקלים שישראל נתונים אל הש"י לגמרי והם ראויים לסלק כח עמלק שהוא רוצה לכלותם בגופם וע"י שהוא יתברך מסלק ג"כ רוח הטומאה אשר הוא חוצץ בין ישראל ובין אביהם שבשמים מצד הנפש. וכאשר אלו שניהם מסולקים מן העולם אז יתן הש"י אל ישראל לב חדש ורוח חדש וכדכתיב בקרא (יחזקאל שם) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתי אתכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם וכתיב אחריו (שם לו, כו) ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם. ומפני כך אח"כ הוא פרשת החודש להביא קרבנות מן

תרומה חדשה. וזהו הקרוב והחבור אל הש"י מחדש ואף כי כבר נתנו השקלים אל הש"י ומצד אשר הם אל הש"י בזה מסלקים את כח עמלק מכל מקום כאשר מתחילין להקריב משקלים חדשים. דבר זה מורה על כי ישראל הם אל הש"י מחדש כאשר מסולק כח עמלק וכח הטומאה ויתן להם לב חדש ורוח חדש וזה פרשת החודש כך הוא העניין אלו ד' פרשיות והם דברים עמוקים מאוד.

דרך חיים עמוד שא - פרק ששי-המ"ח (48) – האומר דבר בשם אומרו וכו', כי זהו ג"כ שייך לתורה מאד, כי יש לו לומר הדבר מפי אומרו ולא יגזול התורה מפי אומרו. ואף הקב"ה אומר דבר מפי אומרו כדאיתא בפר' קמא דגיטין (ו' ע"ב) אביתר בני כך הוא אומר. ועוד אמרו במדרש (במד"ר פי"ט) בשעה שעלה משה למרום שמע קולו של הקב"ה שיושב ועוסק בפרשת פרה אדומה ואמר אליעזר בני כך אומר פרה בת שתים. אמר לפני הקב"ה: רבש"ע העליונים והתחתונים הם שלך ואתה יושב מפי בשר ודם? אמר לו הקב"ה: משה, צדיק אחד עתיד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח בפרשת פרה תחלה, ר' אליעזר פרה בת שתים וכו'. ויש לשאול בזה מה תשובה השיב הקב"ה למשה מה שאמר הקב"ה הלכה מפי בשר ודם. אבל פירוש זה שאמר שיתחיל בפרשת פרה אדומה תחלה, ור"ל כי דבר זה מורה כי ההשגות הם לפי השכל לפי כל אחד ואחד. ולפיכך אמר שזאת ההשגה מיוחד בה רבי אליעזר לפי גודל שכלו. ופרה אדומה היא השגה עמוקה וההשגה הזאת ראוי לרבי אליעזר הגדול ומפני כך התחיל בה תחלה לומר פרה בת שתים. והש"י סדר הנמצאים ונתן שכל לכל אחד ואחד כפי מה שהוא ראוי ולכך אמר הלכה מפי רבי אליעזר, כלומר כי בראתי בעולמי צדיק וחכם אחד אשר שכלו מיוחד בפרה אדומה להשיג השגה הזאת על בוריה לומר פרה בת שתים. ומפני כך היה הקב"ה אומר דבר בשם רבי אליעזר, כמו שהוא יתברך ברא כל הנבראים ונתן לכל אחד מהותו, כך נתן לכל אדם שכלו ודעתו כאשר ההשגה לפי דעת האומר אשר סדר הש"י הנה הוא אומר הלכה מפי אומרה. ולא אצל זה בלבד אמרו. שכך אמרו בפרק אין דורשין, שהקב"ה יושב ואומר הלכה מפי כל החכמים חוץ מר"מ מפני שלמד תורה מפי אלישע אחר, ור"ל כי אלישע אחר שהיה יוצא מן הכלל היה יוצא מן הסדר אשר סדר הש"י ולכך נקרא אחר שהוא אחר וחונן, ומפני כך אין ראוי הש"י לומר הלכה מפניו של ר"מ מאחר שלמד מן אלישע אחר. ומה שאמר במדרש שהיה הקב"ה אומר הלכה מפי ר"א דוקא מפני שהיתה השגה הזאת לר"א בלבד והיה הקב"ה אומר הלכה זאת מפי ר"א בלבד, ולא כן שאר הלכות שלא היה מיוחד בה אחד בלבד ורבים הם האומרים כך. והיה אומר הקב"ה הלכה מפי רבים, רק דבר זה לפי גודל ההשגה של פרה אדומה שהיה מיוחד בו ר"א, שאמרו במדרש שיצא מחלציו של משה שאליו בלבד נגלה סוד פרה אדומה כדכתיב (במדבר י"ט) ויקחו אליך. וממנו ירש ר"א עד שהיה מיוחד בזה ר"א. וזה שהי' מתמיה משה שיאמר הלכה מפי יחיד. ומ"מ כל הלכה מיוחדת לאומרה,

להבין את התפלה

ולפיכך ראוי ליחס גם כל השגה בתורה אל מי שאומר השמועה כי אותה השגה ראוייה אליו. ואם לא יעשה כך הרי הוא משנה בתורה מה שסדר לכל אחד. רק יש לתלות כל דבר באמרו ואז אינו משנה בתורה כאשר יתלה כל דבר תורה במי שאומר אותו. ויש במדרש כל מי שמשנה דברי רבי אליעזר לדברי רבי יהושע ודברי ר"י לדברי ר"א כאלו החריב את העולם, והן הן הדברים אשר אמרנו כי השגת ר"א מיוחדת לר"א והשגת ר"י מיוחדת לר"י שהם מחולקי' בהשגתם. וסדר הש"י דעת זה לר"א ודעת זה לר"י, וכאשר משנה דבריהם הרי הוא משנה סדר התורה אשר סדר הש"י לתכמים, ודבר זה חורבן העולם כאשר יש שנוי הסדר בתורה. ואפשר לפרש מה שאמר שיאמר דבר בשם אומרו שאם לא ידקדק בזה לא ידקדק גם כן בעיקר השמועה ויבא להחליף בה, וכך מוכח במקום אחר.

ומה שאמר הא למדת כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, יש לשאול מנ"ל דבשביל זה הי' הגאולה ע"י אסתר? ועוד כל מדת הקב"ה מדה כנגד מדה ודבר זה שהאומר דבר בשם אומרו מה טעם שיזכה להביא גאולה? ויש לדעת כי כאשר הקב"ה מביא גאולה, הש"י רוצה שידעו כי הוא יתברך פעל. ולא יאמרו לא הש"י פעל כל זאת רק חכמתם ועוצם ידם. וכן תמצא בגאולת מצרים כתיב (שמות ז') וידעו מצרים כי אני ה' בהוציא אותם מארץ מצרים. ולפיכך אם לא היתה אסתר בעלת מדה זאת לתלות הדבר במי שראוי לתלותה והיתה ח"ו אומרת לישראל אני עשיתי ברוב חכמתי כדי להתגדל ולהתפאר, לא היתה אסתר ראוי' שתבא הגאולה על ידה, שהש"י רוצה להודיע החסד והטוב שהוא יתברך עושה עם ישראל. אבל מאחר שאסתר הגידה למלך אחשורוש בשם מרדכי, והיה אפשר לה לומר למלך כי אני עשיתי זאת למלך למצא חן בעיני המלך, ולא עשתה זה רק היתה אומרת בשם מרדכי אשר עשה, ומפני זה היא ראוייה ג"כ להביא גאולה לעולם כי מעתה לא תתלה הדבר כי אם בהש"י, כי בודאי היתה אסתר יודעת כי כל אשר נעשה הוא מאת הש"י. ומפני שלא הוצרך הכתוב לתאמר אסתר למלך בשם מרדכי, רק ויוגד למלך בשם מרדכי כי עיקר קרא לא בא ללמוד שנודע הדבר למלך בשם מרדכי, שמפני כך אמר אחשורוש מה נעשה יקר וגדולה למרדכי ע"ז אבל לא הוצרך לכתוב מי הוא המגיד, אבל בא הכתוב ללמוד מפני מה זכתה אסתר שע"י היתה הגאולה. ורמז לך הכתוב בשביל שאמרה הדבר בשם אומרו ולא היתה תולה בעצמה וכך תהיה תולה הגאולה במי שהביא הגאולה לא בעצמה. ודוקא בגאולה הזאת רמז הכתוב שהיתה אסתר ראוייה לגאולה דוקא בשביל שאמרה דבר בשם אומרו. וזה כמו שאמרנו כי הש"י רוצה שידע הגאולה שהיא באה ממנו, וגאולת מצרים בודאי נודע הגאולה שהוא מן הש"י כי נעשה בגאולה זאת אותות ומופתים גדולים עד שנודע שמו יתברך, אבל בגאולה זאת לא היו אותות ומופתים כלל, וא"כ י"ל שיאמר כי לא היתה הגאולה מן הש"י והי' אפשר לאסתר לומר כי היא עשתה זאת. ואף בימי השמונאים שגאלם מידי יון היה נס נראה דהיינו בנרות כדי שידעו כי הש"י היה מגביר

אותם על היונים ולא יאמרו כחם ועוצם ידם עשתה זאת, ובכאן אצל אחשוורוש לא היה שום נס נגלה לדבר זה, מפני כי היו בגלות והיו בהסתרת פנים ולא שייך שיהיה בהם נס נגלה כמו בימי יונים שהיה בימי בית שני. וכמו שבארנו במקומו שלכך שם הגואל אסתר כי היתה הגאולה בהסתר ולא בנגלה כלל. ולפיכך אם לא היתה אסתר אומרת דבר בשם אומרו לא היתה ראויה להביא הגאולה. ומפני זה לא תמצא השם במגילה מפורש מפני כי הי' נס בהסתרת פנים ממנו. ואיך יהיה שמו יתברך מפורש במגילה אחר שהיה הנס בהסתר פנים ממנו. והתבאר לך מה שאמר שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם. ולפי זה לא יקשה לך הרי כמה שאמרו דבר בשם אומרו ולא הביאו הגאולה, שאין הפירוש שהוא מביא גאולה בודאי רק כאשר הוא צריך להביא הגאולה לעולם מביא אותו על ידי שאומר דבר בשם אומרו מן הטעם שפירשנו. ובלאו הכי לא קשיא כי כל שעה ושעה צריכין ישראל לגאולה. ומביא הקב"ה ע"י מי שאומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם כי יש בזה טעם מופלג מאוד, וזה כי האומר דבר בשם אומרו הוא גם כן מביא גאולה לעולם כאשר מחזיר הדברים שהם ביד אחר אל מי שהדברים הם שלו. ויצאו הדברים מרשות אחר אותם שהיו תחת ידו ומחזירם אל מי שהדברים שלו. ולכך על ידו ג"כ הגאולה של ישראל כי ישראל היו תחת אחרים ועל ידו ראוי שיחזרו ישראל אל מי שהם שלו וישראל הם אל הקב"ה בודאי. ולפיכך כאשר אומר דבר בשם אומרו והוא מחזיר הדברים מרשות אחר אל רשות מי שהדברים שלו, ג"כ ראוי שעל ידו תהיה הגאולה ויצאו ישראל מרשות אחרים אל מי שהם שלו. ואם אין מביא גאולה גמורה הנה מביא דבר הרוחה, שכל הרוחה מיד האומות ומיד המושלים כל גאולה הוא. ולפי גודל דבר זה שאמרנו שהשי"ת סדר לכל אחד ואחד דעתו וחכמה מיוחדת כמו שהתבאר זה למעלה, כאשר יצאו הדברים מרשות אחד אל רשות אשר אמרם דבר זה גאולה עליונה מאוד היא. ולכך האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם ופירוש ה' יש לך להבין מאוד.

אוצר ההלכה והמנהג - Reproduced from the Davka CD